

СЕКЦІЯ 1
ДОНЕЧЧИНА І СВІТОВЕ УКРАЇНСТВО

ВОЛОДИМИР БІЛЕЦЬКИЙ,
голова Донецького відділення Товариства "Україна-Світ",
професор Донецького національного технічного університету, доктор технічних наук

ДОНЕЦЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ ТОВАРИСТВА
"УКРАЇНА-СВІТ" У ДІЇ

Донецьке відділення товариства постало у 1997 році на базі Донецького українського культурологічного центру. На той час Центр вже мав суттєвий досвід роботи з діаспорою, виконував спеціальну програму "Міст", яка передбачала широкий аспект заходів співпраці із західною та східною українською діаспорою. До суттєвих дій центру слід віднести організацію і проведення в 1995 р. разом з УНСоюзом у Філадельфії ряду зустрічей в рамках конференції "Досвід українських громадських організацій", організацію з американським товариством "Золотий Хрест" у Лігайтоні Американсько-Української літньої молодіжної школи для обдарованих дітей Донбасу, опрацювання архіву відомого письменника, есеїста з Чикаго Івана Боднарука і випуск друком разом з ТУМ Чикаго книги цього автора в Україні "Між двома світами" (1996), участь у програмі випуску газети "Козацький край" для нащадків козаків на Кубані, Подонні та в Україні. Тому ми радо взялися за роботу вже під "дахом" Товариства "Україна-Світ".

Свою роботу Донецьке відділення Товариства "Україна-Світ" веде в декількох напрямках. **По-перше**, це програма, яку можна назвати "*Нова книга*", - пошук, підготовка до друку, друк і розповсюдження включно з презентаційно-інформаційними заходами нових видань, у першу чергу навчальних посібників з творчістю української діаспори. Їх призначення універсальне - для самої діаспори і для України. Спрямування - для шкіл та вузів, тобто для нової української генерації в Україні і діаспорі. В цьому напрямі ми вже здійснили декілька проектів. Першим проектом була вже згадана книга І.Боднарука "Між двома світами" (літературні портрети українських письменників діаспори, 1996), а другим - проект "Козак Мамай". Про нього - докладніше.

Важливе місце займає і підготовка власне художніх творів українців діаспори. У 1999 р. ми підготували і видали друком поетичну збірку шахтарського поета І.Герасименка, який родом з с. Біла, що на межі Курської та Білгородської області, оспівує в своїх віршах цей край, його людей, природу. В рамках більш раннього проекту газети "Козацький край" ми зверталися до творчого доробку сучасних українських поетів східної діаспори. Плануємо подальший пошук і видання поетичних та інш. творів, зокрема наших сусідів - кубанців.

По-друге, спільна робота з діаспорою по підготовці і випуску художніх книг і наукових досліджень-монографій. Тут на сьогоднішній день має місце п'ять проектів. *Перший* - підготовка і видання разом з кафедрою української філології Варшавського університету (С.П.Козак) наукової розвідки проф. В.О.Соболь "12 подорожей у країну давнього письменства" (2003) - вже зреалізовано. *Другий* проект - видання разом з українцями Хабаровська поетичної добірки Г.Гордасевич "Право на пісню" завершено у 2003 році. Перша партія книг розійшлася по основних бібліотеках України, у Національну спілку письменників. *Третій* - наукова розвідка В.О.Соболь про Дм.Туптала закінчена версткою в Україні (Донецьк) і щойно у 2004 р. вийшла друком у Варшаві. Цей проект особливо важливий у плані повернення в українську культуру і науку забутих (або призабутих) імен, видатних діячів науки і культури, дослідження їх творчості, введення у науковий обіг невідомих і маловідомих творів видатних українців минулого, які жили і творили повністю або частково поза межами України. *Четвертий і п'ятий* проекти ми зреалізували з нашим земляком - відомим українським поетом, журналістом, членом Спілки письменників України Володимиром Біляївим, який зараз живе в Каліфорнії (США). Суть цих проектів - підготовка і випуск друком в Україні та розповсюдження двох його робіт - поетичної збірки "Осінь обнова" (2001) та книги "На неокраїнім крилі..." (штрихи до літературних портретів західної діаспори), яка щойно побачила світ і вже встигла 9 жовтня бути презентованою в рамках культурної програми Посольства України в США (Вашингтон). Крім того, нами проведена її презентація в Донецькому відділенні НСПУ, цими книгами нагороджені переможці донецької регіональної частини всеукраїнського конкурсу знавців української мови ім. П.Яцика.

Не можна не сказати ще про одну нещодавно завершену роботу, яка заслуговує на пильну увагу, - наукову монографію заступника голови Донецького відділення Товариства "Україна-Світ", кандидата педагогічних наук В.Оліфіренка "Підручник з української літератури: історія і теорія"

(2003), в якій ґрунтовно опрацьовано розділ "Підручники з літератури в українському зарубіжжі". Це перша така робота в українській педагогічній та українознавчій науці. Здійснена вона за підтримки Канадського інституту українських студій Альбертського університету та ТУМ-Чикаго.

Третій напрямок нашої роботи можна означити як пресовий. Тривалий час в журналі "Схід", який видає Український культурологічний центр (Донецьк), ми готуємо і друкуємо в рубриці "Діаспора" матеріали про життя і діяльність відомих українських політичних і культурних діячів за кордоном, надаємо їм слово, знайомлячи донбаський та й всеукраїнський читацький загал зі світом діаспори. Так побачили світ статті В.Біляйова з Вашингтона, Храпливої-Щур з Канади, В.Чумаченка з Краснодару, В. Білинського зі США, М.Бірюка та В.Іскри з Воронежа, В.Мокрого з Кракова та багато інш. Статті фахового рівня, суто ексклюзивні, деякі є певного роду відкриттями - як, скажімо, перша публікація спогадів Ерастова - чільного діяча українства Кубані на початку століття. Важливі й актуальні публікації в журналі "Схід" та "Донецькому віснику НТШ" у 2000-2003 рр. стосовно проблеми формування, існування, розвитку та ролі українських наукових еміграційних центрів у Чехословаччині (в 20-40-х роки).

В рамках можливостей журналу "Схід" ми опрацювали план *специвипуску "Донбас і українська діаспора"*, підготували і видали його в кольорі до III Всесвітнього форуму українців (2001). Це унікальне видання, яке створили В.Білецький (шеф-редактор), С.Єременко (гол. редактор до 2004 р.), Н.Лоєнко (концепт-дизайн), О.Новикова та І.Кучук (комп'ютер) охопило понад 12-річний (з 1989 року) період контактів та співпраці на рівні громадських організацій (так званого "третього сектора") Донеччини із західною та східною українською діаспорою. Видання побачило світ завдяки активності Донецького відділення Товариства "Україна-Світ", "Українського культурологічного центру" в Донецьку та фінансовій підтримки Донецької облдержадміністрації. Воно було широко розповсюджено на III Всесвітньому форумі українців і надійшло в понад 40 країн світу, де мешкають сьогодні українські громади. Спеціальний номер аналітичного журналу "Схід" залишається найбільш повним зібранням матеріалів про культурні, громадські, фахові виміри контактів шахтарського краю зі східною і західною українською діаспорою. Без сумніву, випуск цього видання - один з найуспішніших наших проєктів.

Крім того, ще у 2000 році разом з художньо-публіцистичним журналом "Донбас" підготовлено і випущено друком спеціальний випуск журналу, в якому близько 50% матеріалів висвітлюють співпрацю "Донеччина-Кубань", стан справ з української культури на Кубані.

Четвертий напрямок нашої роботи - громадсько-культурні зв'язки з діаспорою. Різноманітна робота членів Донецького Товариства включає, образно кажучи, відкриття України і Донеччини для діаспори і відкриття діаспори та світу для донеччан. Використовуючи грантові можливості, члени Донецького відділення Товариства "Україна-Світ" та Українського культурологічного центру здійснили творчі контакти з представниками української діаспори в країнах їх проживання (США, Росії, Польщі, Чехії, Канаді, Угорщині та ін.), а також приймали в себе гостей зі США, Канади. З ранніх акцій слід згадати і лекторії В.Тихої з української літератури на Вороніжчині, виставку там же української вишивки, і допомогу С.-Петербурзькому українському Товариству в проведенні шевченківського свята (В. Рижкова), і широку акцію "Українська книга - українцям Росії", яку ми провадили ряд років і в рамках якої надіслали до східної української діаспори тисячі книг. У жовтні 2000 р. ми приймали у Донецьку делегацію представників української діаспори з Бані Луки (Югославія).

Представники Донецького відділення Товариства взяли участь у ряді конференцій: міжнародній конференції "Українська діаспора в Росії", 7-8 квітня 2000 р, м. Москва (доповідь В.Оліфіренка "Навчальна книга для східної діаспори (досвід Донеччини)"), всеукраїнській конференції з проблем інформаційного простору та ролі в ньому української діаспори (при Державному комітеті інформації) - березень 2000 р. (учасники конференції - В.С.Білецький та В.В.Оліфіренко), підготували і провели звітно-виборчі конференції Донецького обласного відділення Товариства "Україна-Світ" (2000, 2003 рр.), взяли участь у презентаційному прийомі з нагоди щорічної конференції Вашингтонської групи (українська діаспора в Америці) - жовтень 2000 р., посольство України в Вашингтоні, в науково-практичній конференції Товариства "Україна-Світ" "Освіта в українському зарубіжжі" - 1-4 листопада 2000 р., м. Київ, та в щорічній конференції (7-8 грудня 2004 р. в Києві).

Початок же представлення Донецького відділення Товариства "Україна-Світ" на міжнародних конференціях бере початок з року його утворення - 1997, коли ми заявили про себе на конференції у Воронежі "Россия и Украина на пороге XXI века...".

Донецьке відділення Товариства "Україна-Світ" підтримує постійні контакти з українцями Польщі (Краків, Варшава), Франції (Париж, Сарсель), США (Філадельфія, Чикаго, Вашингтон, Піттсбург та інш.), Канади, Англії, Росії (Москва, С.-Петербург, Вороніж, Краснодар та інш.).

Що стосується організаційного аспекту роботи Донецького відділення, яке й далі працює на базі більш сильної громадської організації - Українського культурологічного центру, то ми тісно співпрацюємо з Донецькою облдержадміністрацією, зустрічаємо тут розуміння і підтримку. Вважаємо правильним шлях конкретних вагомих акцій, проектів, зокрема видавничих, тих, які потрібні нашому сучасному суспільству, вченим, науковцям, студентам, учителям і учням - всім, хто бажає знати про минуле і сучасне феномена світового українства.

Надалі Донецьке відділення Товариства "Україна-Світ" діятиме в тому ж напрацьованому ключі. Великі перспективи бачаться в підключенні до роботи з діаспорою вищих навчальних закладів, спільну (Україна + діаспора) постановку ряду бізнесових структур в Україні - в туристичній, видавничій та ін. галузях.

...Звичайно, воно, можливо, було б краще, щоб світові буревії не розносили наш "цвіт" по всьому світу. Але ми сьогодні не в силі повернути колесо історії. Та в силі творчо, культурно, комунікативно "возз'єднати" світове українство в єдину потугу. Ось у чому вбачаємо свою місію.

Степан ГАЛУЩАК,

президент і виконавчий директор

Ukrainian Cultural and Humanitarian Institute

**ПРОГРАМНІ РОЗДУМИ ПРО СПІВПРАЦЮ
УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ В США З УКРАЇНОЮ,
СХІДНОЮ УКРАЇНОЮ, ДОНБАСОМ**

Рим не будувався за один день.

Україна теж не збудується за один день.

As a member of the Ukrainian-American community in Pittsburgh, Pennsylvania, USA, I am naturally interested in the study of relationships among Ukrainians within Ukraine and beyond its borders, particularly with respect to the USA. I have been active in "Ukrainian" activities since I was a child, and since early 2002 have been summoning all of my experiences and education together in order to create an organization called the "Ukrainian Cultural and Humanitarian Institute", the mission of which is to develop contacts between the US and Ukraine on cultural, educational, and humanitarian levels. In total, I have visited Ukraine five times in the last six years, spending most of my time in Donetsk.

Як члена української громади в Піттсбурзі, штат Пенсильванія, США, мене звичайно цікавлять відносини між українцями в Україні та поза межами України - особливо в Америці. Я займаюся українським життям протягом усього мого життя й з початку 2002 року вкладаю весь досвід та знання, щоб творити організацію „Український культурний гуманітарний інститут“, чия мета є розвивати відносини між Україною та США на культурному, освітньому й гуманітарному рівнях. Я протягом минулих шести років їздив в Україну п'ять разів, перебуваючи більшість часу в Донецьку.

You may wonder, why Donetsk? I was for almost six years the local Director of the "Community Connections" (CC) Program in Pittsburgh. The CC Program is a short-term exchange program funded by the Bureau of Educational and Cultural Affairs of the United States Department of State. During my time with the CC program, I received 19 groups from Ukraine - eighteen of which came from Donetsk, and one group from Zaporizhzhya.

Мабуть, цікаво, чому Донецьк? Я працював місцевим директором програми "Громадські зв'язки" в Піттсбурзі протягом майже шести років. Ця програма обміну фінансується Бюро освіти та культури Державного департаменту США, через яку учасники приїжджають в Америку на короткий термін. Протягом шести років я прийняв 19 груп фахівців з України - 18 з Донецької області й одну з Запорізької.

Pittsburgh and Donetsk

The cities of Pittsburgh and Donetsk have a history of cooperation beginning in 1985 - a relationship with varying degrees of activity. In mid-1999, I became the President of the Pittsburgh-Donetsk Sister